



EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.9.2013.
COM(2013) 638 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU**

**Provjeda Komunikacije o sigurnosti opskrbe energijom i međunarodnoj suradnji te o
zaključcima Vijeća o energetici od studenog 2011.**

{SWD(2013) 334 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU

Provedba Komunikacije o sigurnosti opskrbe energijom i međunarodnoj suradnji te o zaključcima Vijeća o energetici od studenog 2011.

U ovom se izvješću analiziraju glavna postignuća u pogledu vanjskih aspekata energetske politike EU-a od 2011. Izvješće su pripremile službe Komisije u suradnji s Europskom službom za vanjsko djelovanje.

1. UVOD

Sigurna, održiva i konkurentna energija od temeljnog je značaja za gospodarstvo, industriju i građane EU-a. Postizanje ovih političkih ciljeva zahtjeva unutarnje djelovanje EU-a i prikladne instrumente za promidžbu interesa EU-a u inozemstvu.

Radi jačanja vanjskog obujma energetske politike EU-a, Komisija je donijela Komunikaciju o sigurnosti opskrbe i međunarodnoj suradnji 7. rujna 2011.: „Energetska politika EU-a: povezivanje s partnerima izvan naših granica“¹. Komunikacija je po prvi put utvrdila sveobuhvatnu vanjsku energetsку politiku te istaknula 43 posebne radnje koje se trebaju provesti. Ovaj prijedlog služi kao odgovor na zahtjev Europskog vijeća od 4. veljače 2011. za dalnjim poboljšanjem dosljednosti i usklađenosti vanjskog djelovanja u području energetike, u pogledu njegovog doprinosa u postizanju ciljeva energetske politike EU-a.

Vanjska energetska strategija utvrđena 2011. godine osigurala je značajan zamah za brojne inicijative EU-a u tom području. Sigurnost opskrbe EU-a ojačala je naporima povezanimi s razvojem i korištenjem domaćih obnovljivih izvora energije, s poboljšanjem energetske učinkovitosti i s diversifikacijom vanjskih izvora energije, opskrbe i putova te održavanjem međusobno korisne suradnje s postojećim europskim opskrbljivačima. Nedavni događaji povezani s izborom pravca za južni koridor doveli su EU korak bliže prema uspostavljanju izravne veze s izvorima bogatom Kaspijskom regijom. Bliska suradnja nastavila se s Rusijom te je određena njezina ključna uloga u opskrbi energije EU-a, a modernizacija plinskog prijevoznog sustava Ukrajine, glavnog koridora za dostavu ruskog plina u EU, postala je prioritet. U kontekstu globalnih kretanja, kao što je proizvodnja plina i nafte iz škriljevca u SAD-u te u kontekstu novih otkrića na istočnom Mediteranu i u Africi, nastavit će se napori EU-a povezani s diversifikacijom. U tom kontekstu bit će važno daljnje poboljšanje infrastrukturne povezanosti sa susjednim zemljama. Prvi popis projekata zajedničkih interesa EU-a uključivat će neke poveznice sa zemljama izvan EU-a te će se daljnje razmatranje odnositi na kapacitete povezane s trećim zemljama kao potpora za utvrđivanje istinskog paneuropskog energetskog tržišta.

U središtu suradnje EU-a i većine partnerskih zemalja te unutar međunarodnih organizacija, osim energetske sigurnosti našli su se i napor i povezani s politikom održive energije, promidžbom obnovljive energije i energetske učinkovitosti, kao i istraživanja u području tehnologije i inovacija. U mnogim partnerskim državama EU-a dogodio se značajan razvoj u tim područjima, a EU bio je u dobrom položaju za dijeljenje svog zakonodavnog iskustva i političkih pristupa. Te su teme bile od jednakve važnosti u odnosima sa zemljama potrošačima kao što je Kina, ali su također doobile na važnosti u raspravama između EU-a i zemalja

¹ COM(2011)539.

proizvođača, uključujući južne mediteranske zemlje i tradicionalne opskrbljivače kao što je Saudijska Arabija.

EU je nastavio s promicanjem transparentnih, konkurentnih i likvidnih globalnih tržišta energije kroz sve svoje napore za suradnjom. Ključna načela trgovine i ulaganja kao što su nediskriminacija i pristup tržištu bili su i nastavljaju biti dio pregovora u bilateralnim sporazumima i višestranim pravnim okvirima. Načela su nadopunjena inicijativama poput suradnje s Japanom u pogledu razvoja globalnih tržišta plina, rasprave u okviru Vijeća o energetici EU-a i SAD-a o izvozu ukapljenog prirodnog plina (liquefied natural gas – LNG) iz SAD-a te napora za pojačavanjem industrijske suradnje u području energije u mnogim dijalozima EU-a. Radnje koje doprinose napretku konkurentnosti EU-a ostat će ključni dio dijaloga EU-a o energiji. Konkurentnost EU-a u odnosu na njegove globalne gospodarske protustavke bit će glavni dio analize o razvoju troškova i cijena energije koju trenutno priprema Komisija na zahtjev Europskog vijeća od svibnja 2013.

Zaključci Vijeća o vanjskom obujmu energetske politike EU-a², doneseni u studenome 2011., pozivaju Komisiju da predstavi izvješće o provedbi strategije do kraja 2013. Svrha tog izvješća jest informirati Vijeće i Parlament o napretku u provedbi prioriteta iznesenih u Komunikaciji Komisije i zaključcima Vijeća od studenoga 2011. Tim se izvješćem uvodi i rasprava među državama članicama o razvoju vanjske energetske politike EU-a u skladu sa sporazumom Europskog vijeća od svibnja 2013. o pojačanju suradnje među državama članicama radi podrške vanjskog obujma energetske politike EU-a, s obzirom na sve veće poveznice između domaćih i vanjskih energetskih tržišta.

2. ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA PRIORITETE VANJSKE ENERGETSKE POLITIKE EU-A

Kada je Komisija predložila prioritete vanjske energetske politike u rujnu 2011., u postavljanju prioriteta EU-a ključni su čimbenici bili: rastući broj gospodarstava koja nastaju zbog potražnje za globalnom energijom, uvozna ovisnost EU-a koja se povećava i potreba za globalnim akcijama radi rješavanja pitanja povezanih s klimom, okolišem i konkurentnosti.

Nakon dvije godine, ova globalna kretanja ostaju jednako valjana, a u nekim su slučajevima postala važnija. Rast potražnje povezan s Azijom i drugim dijelovima svijeta u nastajanju bio je neupitan, uzrokujući pomak u tokovima globalne trgovine energijom prema istoku. Kina i Indija činile su gotovo 90 % neto povećanja u globalnoj potrošnji energije u 2012.³ te se predviđa da će njihova potreba za energijom do 2035. porasti za približno 60 % i 100 %.⁴ U skladu s navedenim rastom potrošnje, zemlje u nastajanju počinju igrati aktivniju ulogu u globalnim raspravama o energiji te će to neizbjježno doprinijeti razvoju upravljanja globalnom energijom. Geopolitičke posljedice tih događaja i njihov utjecaj na energetsku sigurnost i interes vanjske politike EU-a zahtijevaju daljnju procjenu.

Trenutna predviđanja kažu da će EU u budućnosti biti ovisan o uvozu energije koji će iznositi preko 90 % ukupne potrošnje nafte EU-a i preko 70 % ukupne potrošnje plina. Globalni klimatski sporazum još nije postignut, ali mnoge zemlje sada provode domaće akcije u područjima kao što su učinkovitost energije i obnovljiva energija, uključujući ciljeve intenziteta i potrošnje energije u Kini, obnovljive standarde u većini država SAD-a, obvezni sustav trgovine za obveze učinkovitosti energije u Indiji ili ciljeve obnovljive energije i

² Zaključci Vijeća za promet, telekomunikaciju i energetiku (TTE) od 24. studenoga 2011. o Komunikaciji o sigurnosti opskrbe energijom i međunarodnoj suradnji – „Energetska politika EU-a: povezivanje s partnerima izvan naših granica“ (17615/11).

³ BP Statistički pregled svjetske energije 2012., <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/statistical-review-of-world-energy-2013.html>.

⁴ Svjetski energetski pregled 2012., Međunarodna agencija za energetiku.

učinkovitosti energije u Turskoj. Do razmjera da međunarodni pregovori o klimatskim promjenama uključuju dimenziju energetske politike, vanjska energija EU-a trebala bi težiti davanju podrške ovim međunarodnim pregovorima putem svojih kontakata s glavnim zemljama potrošačima energije.

Situacija na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi i dalje je promjenjiva te utječe na tržišta energije. Geopolitička situacija odredila je brzinu i dubinu energetske suradnje EU-a sa zemljama u regiji te potvrdila da će biti potrebno pragmatično i ciljano djelovanje.

Nesreća u Fukushimi pojačala je napore za osiguranjem najvećih globalnih standarda nuklearne sigurnosti i istovremeno dovela do izuzeća nuklearne energije u nekim zemljama s popisa mogućnosti koje uključuju nisku razinu ugljika. To je dovelo do pojačane suradnje s našim postojećim partnerima u vezi s nuklearnom sigurnošću i unutar međunarodnih napora, kao na primjer u kontekstu Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA).

Možda je najznačajniji događaj u posljednje dvije godine bio stepenasti porast nekonvencionalne proizvodnje nafte i plina u Sjevernoj Americi. Konkurentski nekonvencionalni plin istisnuo je ugljen iz sektora energije SAD-a što je pridonijelo smanjenju emisija stakleničkih plinova zemlje za 3,8 % u 2012. godini, približno upola kao rezultat ove zamjene⁵, te omogućilo industrijama SAD-a povezanim s energijom (npr. petrokemijskoj, rafinerijskoj, aluminijskoj i čeličnoj) karakterističnu konkurentsku prednost. U Europi je potreba za ugljenom narasla u 2012. za 2,8 % u odnosu na smanjenje od 1,3 % tijekom posljednjeg desetljeća. Ovaj je razvoj rezultirao povećanjem emisija stakleničkih plinova u nekim državama članicama EU-a kao što su Njemačka i Ujedinjeno Kraljevstvo⁶. Razlike u konačnim cijenama plina i električne struje na američkom, europskom i azijskom tržištu dovele su do zabrinutosti u vezi s konkurentnosti EU-a. Mogući američki izvoznici prirodnog plina i nafte također su pokrenuli pitanja u vezi s posljedicama na prioritete američke vanjske politike i njenom ulogom na globalnim tržištima energije. Ovi su događaji prvenstveno potvrdili da su tržišta energije međusobno povezana i da energetska politika EU-a mora uzeti u obzir ono što se događa izvan njezinih granica u istoj mjeri kao i unutrašnja kretanja.

Potencijal plina iz škriljevca u drugim zemljama otvorio je novo viđenje na globalnim tržištima energije u isto vrijeme kada se pojavljuju novi opskrbljivači konvencionalnih fosilnih goriva od istočnog Mediterana do Istočne Afrike. Ovi novi potencijalni izvori mogli bi imati sve veću ulogu u strategiji diversifikacije EU-a u srednjoročnoj budućnosti. Nadalje, utjecaji ovih događaja na razmatranja o energetskoj i vanjskoj politici drugih glavnih izvoznika plina i nafte kao što su Rusija, Katar, Irak i drugi, morat će se dalje razmotriti.

U ovoj neprekidno složenoj stvarnosti, energetska sigurnost, konkurentnost i održivost nastaviti će poticati vanjske energetske prioritete EU-a.

3. KOORDINACIJA VANJSKOG OBUJMA ENERGETSKE POLITIKE EU-A

Da bi se unaprijedila povezanost i koordinacija poruka prema određenim partnerskim zemljama na razini EU-a, Komisija je predložila određeni broj naknadnih aktivnosti, uključujući sve veću suradnju među državama članicama u vezi s međuvladinim sporazumima (intergovernmental agreements – IGAs) s trećim zemljama. Prijedlog mehanizma razmjene informacija o takvim dogоворима popratio je Komunikaciju Komisije u rujnu 2011. Nakon

⁵ „Ponovni nacrt energetsko-klimatske karte”, Posebno izvješće pregleda svjetske energije, Međunarodna agencija za energetiku, lipanj 2013.

⁶ „Ponovni nacrt energetsko-klimatske karte”, Posebno izvješće pregleda svjetske energije, Međunarodna agencija za energetiku, lipanj 2013.

pregovora među zakonodavcima, odluka Parlamenta i Vijeća o uspostavljanju mehanizma donesena je 25. listopada 2012⁷.

Transparentnost međuvladinih dogovora

Mehanizam razmjene informacija koji se odnosi na međuvladine dogovore (IGA) među državama članicama i trećim zemljama u području energije (Odluka 994/2012/EU) stupio je na snagu 17. studenoga 2012. Predviđa obvezu za države članice da podnesu svoje postojeće pravno obvezujuće ugovore koji imaju utjecaj na rad ili djelovanje domaćeg tržišta energije ili na sigurnost opskrbe energijom i njihove nove ugovore nakon ratificiranja. Ugovori se zatim dijele s drugim državama članicama uzimajući u obzir povjerljivost. Mehanizam također dopušta državama članicama da informiraju Komisiju o svojim tekućim pregovorima IGA-e, da se slažu sa sudjelovanjem Komisije u takvim pregovorima i da traže provjeru usklađenosti nacrta IGA-e.

Od donošenja mehanizma, stvorena je sigurna baza podataka. Komisija je do sada zaprimila 114 međuvladinih sporazuma, analizirala ih u vezi s njihovom usklađenošću sa zakonodavstvom EU-a te je s dotičnim državama članicama podijelila svoje mišljenje o određenom broju slučajeva. Većina međuvladinih sporazuma podijeljena je u potpunosti s drugim državama članicama.

Pregled do sada predanih međuvladinih sporazuma omogućio je identifikaciju nekoliko odredaba u kojima postoji veći rizik od neusklađenosti sa zakonodavstvom EU-a. Prije završetka 2013., Komisija će organizirati sastanak razmjene informacija s državama članicama u vezi s lekcijama naučenim iz predanih sporazuma, identificiranim zajedničkim problemima i mogućim djelovanjem radi ublažavanja neusklađenosti.

Uz ovaj zakonodavni instrument, poduzete su druge inicijative kako bi se povećala razmjena informacija između država članica u vezi s pitanjima koja su važna za vanjske energetske odnose. Mjesečne rasprave odvijaju se u radnoj grupi za energiju Vijeća gdje Komisija informira države članice o aktivnostima i važnim sastancima EU-a te o tome gdje se pripremaju položaji EU-a kada je to potrebno. Koordinacijska skupina za plin olakšala je usklađenost sigurnosnih mjera opskrbe na razini EU-a i razmijenila mišljenje sa zemljama opskrbljivačima, potrošačima i tranzitnim zemljama kao što su Rusija, Ukrajina, Alžir, Švicarska, SAD i Kanada. Kao i u prošlosti, službeni sastanci Vijeća u vezi s energijom uključuju točku dnevnog reda o međunarodnim energetskim odnosima koja omogućava dijeljenje informacija i raspravu na ministarskoj razini. Na sastanku Europskog vijeća u svibnju 2013., države članice obvezale su se na pojačavanje međusobne suradnje radi potpore vanjskom obujmu energetske politike EU-a te na reviziju događaja u vezi s vanjskom energetskom politikom EU-a.

Učestalost rasprava o vanjskoj energetskoj politici također se povećala u drugim formacijama Vijeća i radnim skupinama Vijeća te neslužbenim mrežama kao što su Politički i sigurnosni odbor, neslužbena mreža glavnih direktora o globalnim pitanjima ministarstava vanjskih poslova EU-a i geografske radne skupine Vijeća. Vanjska energetska politika bila je na dnevnom redu Vijeća za vanjske poslove u srpnju 2012. i travnju 2013. tijekom kojeg su ministri vanjskih poslova EU-a pokazali jak interes za prepoznavanje načina na koji vanjska politika može poduprijeti ciljeve energetske politike.

Da bi se omogućio forum na kojem se strategije i inicijative u vezi s trećim zemljama mogu detaljnije raspraviti, Komisija je utemeljila stratešku skupinu za međunarodnu energetsku suradnju. Cilj ove skupine, u kojoj sudjeluju Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo za

⁷ Odluka br. 994/2012/EU, SLEU L 299/13 27.10.2012.

energiju država članica te Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD), jest raspraviti i prepoznati zajedničke prioritete koji bi mogli dovesti do razvoja zajedničkih inicijativa i stajališta u odnosu na treće zemlje i regije. Strateška skupina sastala se pet puta od utemeljenja 2012. te je raspravljala o odnosima s Kinom, Ukrajinom, južnim Mediteranom, SAD-om i Istočnim partnerstvom. To je omogućilo bolje zajedničko razumijevanje zajedničkih prioriteta i sljedećih koraka u energetskoj suradnji s ovim partnerima. Međutim, rad strateške skupine mogao bi imati koristi od poboljšane razmjene informacija među državama članicama o njihovim aktivnostima u trećim zemljama što je do sada bilo ograničeno.

Već postoji praksa redovitih koordinacijskih sastanaka EU-a u Bruxellesu, ponekad na lokalnoj razini uoči sastanaka nadležnih tijela Energetske zajednice, Ugovora o energetskoj povelji (Energy Charter Treaty - ECT), Međunarodne agencije za energetiku (IEA) i Međunarodne agencije za obnovljivu energiju (IRENA). Pristup EU-a nužan je pogotovo u vezi s pitanjima od strateške važnosti za ove organizacije, primjerice proces udruženja IEA-e i modernizacija i doseg ECT-a. Iako ne postoji službena koordinacija EU-a između država članica i Komisije u kontekstu Međunarodne platforme za suradnju u području energetske učinkovitosti (International Platform for Energy Efficiency Cooperation – IPEEC), Međunarodnog energetskog foruma (International Energy Forum – IEF), Forumu o čistim oblicima energije (Clean Energy Ministerial – CEM) i G8/G20, u nekim slučajevima događaju se neslužbene razmjene mišljenja. Koordinirani pristup doprinijet će tome da EU igra snažnu i učinkovitu ulogu u organizacijama i raspravama o globalnoj energiji.

Svi ovi napori imali su koristi od bliske suradnje između Komisije, Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku EU-a te ESVD-a.

Dok su prethodno opisani napori uveli veću razinu transparentnosti u djelovanje EU-a, značajna praznina u znanju još uvijek postoji u vezi s energetskim aktivnostima država članica u trećim zemljama. Veću korist mogla bi ostvariti izaslanstva EU-a zbog izvješćivanja i analize te bi mreža lokalnih energetskih savjetnika također mogla ojačati. Napori za povećanjem podjele informacija i ostvarivanjem zajedničkih ciljeva u okviru pitanja od strateške važnosti za EU bit će korisni za uspješnu primjenu vanjskih energetskih ciljeva EU-a.

4. JAČANJE SURADNJE EU-A SA SUSJEDNIM ZEMLJAMA

Ključno mjesto u vanjskoj energetskoj strategiji EU-a usklađeno je s odnosima sa zemljama u neposrednom susjedstvu EU-a u skladu s ciljevima Europske politike susjedstva. Dok integracija tržišta energije i zakonodavno usklađivanje ostaje zajednički cilj nekoliko naših susjeda, napredak u integraciji zakonodavnih okvira i fizičke infrastrukture zahtjeva vrijeme s obzirom na to da ovisi o brzini unutrašnjih reformi i pregovora te primjene složenih pravno obvezujućih ugovora. Ovo je zahtjevalo drugačiji pristup.

Pregovori sa Švicarskom u vezi s ugovorom o električnoj struji počeli su 2007. i još nisu zaključeni. Obje strane trenutno pokušavaju oživiti proces s ciljem zaključivanja ugovora o električnoj struji 2014. koji je potreban da bi se nastavilo sudjelovanje švicarskih energetskih tvrtki na usklađenom tržištu električne struje EU-a. Uz pitanja o razini sudjelovanja državnih subvencija, za zaključivanje sporazuma bit će ključna i primjena pravila o transparentnosti te druga tehnička pitanja, institucionalna pitanja, posebno o neutralnoj arbitraži za pravne sporove.

Zajednica za energiju, uz pristupanje Ukrajine i Moldove 2011., nedavnu prijavu Gruzije za članstvo te promatranje Armenije, Norveške i Turske nastavila je biti ključan instrument za proširenje unutrašnjeg tržišta EU-a na njegove susjede. U posljednje dvije

godine, Vijeće ministara uvećalo je pravnu stečevinu Zajednice za energiju da bi uključilo pravila Trećeg paketa o unutrašnjem tržištu za struju i plin, Direktivu 2009/28/EZ o promicanju obnovljive energije, Direktivu 2009/119/EZ o naftnim dionicama te Uredbu 2008/1099/EZ i Direktivu 2008/92/EZ u vezi sa statistikom. Štoviše, poduzimaju se koraci prema donošenju Direktive o energetskoj učinkovitosti iz 2012/27/EU i Direktive o industrijskim emisijama 2010/75/EU. Uz širenje pravne stečevine pod Zajednicom za energiju, aktivnosti tijekom posljednje dvije godine usredotočene su na postizanje materijalnog napretka u integraciji mreža plina i struje ugovornih strana kroz pojačan nadzor i provođenje pravnih odredbi o međusobnoj povezanosti, pristupu trećih strana i razmjeni preko granice.

Aktivno promicanje ograničenog broja ključnih ulagačkih projekata koji su nužni za povećanje protoka preko granice i sigurnost ili opskrbu te za rješavanje trenutne situacije manjka ulaganja bio je glavni fokus infrastrukturnog rada. Popis Projekata od interesa za Zajednicu za energiju (Projects of Energy Community Interest – PECI) koji uključuje projekte u vezi s glavnim regionalnim interesom i utjecajem izvan granice trebalo bi donijeti Vijeće ministara u listopadu 2013. Opširno javno savjetovanje rezultiralo je sa 100 predloženih projekata, od kojih je 33 stavljen na popis PECI-ja.

Konačno, završen je pripremni rad kako bi se omogućila odluka o proširenju Ugovora Zajednice za energiju nakon 2016. s obzirom na to da je početno predviđen za razdoblje od 10 godina te o utvrđivanju skupine za razmišljanje na visokoj razini koja bi procijenila njegovo djelovanje i moguće unaprjeđenje.

Istočno partnerstvo je još jedan okvir kojim se želi unaprijediti energetska sigurnost unutar EU-a i njezinih istočnih partnera uz istovremeno pridonošenje ciljevima održivog razvoja i konkurentnosti. Aktivnost platforme Istočnog partnerstva o energetskoj sigurnosti nastavila se u obliku redovitih dvogodišnjih sastanaka, dopunjenih specijaliziranim radionicama i posjetima energetskim postrojenjima. Usmjerava se na dijeljenje informacija s ciljem podizanja osviještenosti o najboljim praksama u državama Istočnog partnerstva, primjerice u području energetske učinkovitosti i dizajna tržišta električne energije.

Bilateralna suradnja bila je još jedan važan put do odnosa s mnogim našim susjedima. Provedba Memoranduma o razumijevanju u području energije nastavila je biti važan dio plana udruživanja EU-a i **Ukrajine**, koji se priprema za Sporazum o udruživanju s detaljnim i sveobuhvatnim područjem slobodne trgovine.

EU pridaje veliku važnost osiguravanju pouzdanosti i transparentnosti ukrajinskog prijevoznog plinskog sustava, te je Komisija nastavila davati aktivnu podršku podršku unaprjeđenju prijevoznoga plinskoga sustava u Ukrajini i kako bi osigurala da ostane ključni dio paneuropske energetske mreže. Uložen je trud kako bi se pronašlo trilateralno rješenje u vezi s opskrbom plina iz Rusije u EU preko Ukrajine. Međutim, Ukrajina također ima priliku povećati vlastitu energetsku sigurnost diversifikacijom izvora opskrbe i razvojem izvan svoje važne tradicionalne uloge kao tranzitne države zbog opsežne plinovodne mreže, konvencionalnih i nekonvencionalnih plinskih izvora i važnih postrojenja za skladištenje plina koji čine važno sredstvo za energetsku sigurnost u regiji. Poduzete su određene mjere kako bi se omogućili obrnuti tokovi plina iz EU-a u Ukrajinu. Preduvjet je razvoj stabilnog pravnog te zakonodavnog okvira koji je nediskriminirajući u skladu s obvezama Ukrajine prema Zajednici za energiju.

To je bila tema okruglog stola visoke razine o razvoju ukrajinskog tržišta plina koji su u svibnju 2013. sazvali europski povjerenik za energiju i ukrajinski ministar goriva i plina. Dogovoreno je da će se osnovati skupina koja će se sastojati od predstavnika Komisije i predstavnika ukrajinskih nadležnih tijela, Tajništva Zajednice za energiju, dotičnih država

članica EU-a i zainteresiranih društava i finansijskih institucija kako bi se omogućio forum za podržavanje kontinuiranog procesa reformi ukrajinskog plinskog sektora.

Pomoću različitih instrumenata, primjerice proračunske potpore i tehničke pomoći, EU podržava u Moldovi integraciju moldovskog energetskog tržišta na energetsko tržište EU-a za sektore plina i električne energije. EU trenutačno podržava izgradnju spojnog plinskog voda između Moldove i Rumunjske kojim će se omogućiti prijenos plina u oba smjera. EU u načelu podržava tekući proces reformi u energetskom sektoru koji je započeo nakon pristupa Moldove Ugovoru Zajednice za energiju 2011.

U listopadu 2012. Zajednica za energiju objavila je „Godišnje izvješće o provedbi pravne stečevine u okviru ugovora o osnivanju Zajednice za energiju“ koje je, po prvi put, uključivalo Ukrajinu i Moldovu.

Unutar okvira pozitivnog plana u vezi s odnosima EU-a i **Turske**, dogovoren je pojačanje energetske suradnje koja se usmjerava na dugoročno planiranje, integriranje tržišta i razvoj infrastrukture, politiku i tehnologiju održive energije te nuklearnu sigurnost i zaštitu od radioaktivnog zračenja. Dva su sastanka održana u veljači i travnju 2013., jedan u vezi s električnom energijom, a drugi u vezi s plinom. Sljedeći sastanak odnosit će se na suradnju u pogledu energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te se trenutačno planira za jesen 2013. S ciljem olakšavanja moguće integracije energetskih tržišta EU-a i Turske, ova suradnja također može doprinijeti povećanju sigurnosti opskrbe energijom i stvaranju poslovnih prilika za obje strane.

Države unutar **Kaspijske regije** s obilnim prirodnim izvorima i strateškim geografskim položajem unutar šireg susjedstva EU-a imaju važan potencijal za raznolikost opskrbe energijom i tranzitnih pravaca Europe, posebno u vezi s opskrbom plina. U skladu s Deklaracijom o južnom plinskom koridoru iz 2011., EU nastavio je usko surađivati s državama i poduzećima u regiji radi otvaranja **južnog plinskog koridora**. Postignut je značajan napredak s obzirom na realizaciju ovog strateškog projekta za EU u 2012. potpisivanjem međuvladinog sporazuma između Turske i Azerbajdžana o transanatolijskom plinovodu (TANAP) i njegovom naknadnom ratifikacijom. Dana 28. lipnja 2013., konzorcij Shah Deniz II. objavio je svoju odluku kako će odabrat transjadranski plinovod (TAP) kao europsku rutu povlačenja svog plina unutar južnog plinskog koridora. Konačna odluka o ulaganju očekuje se prije kraja 2013., a prvi plin će poteći prema Europi do siječnja 2019.

Europska unija nastavit će suradnju s Azerbajdžanom, kao i suradnju s državama unutar Kaspijske regije koja se odnosi na proširenje koridora i daljnje povećanje opskrbe, s ciljem opskrbljivanja minimalno 10 % europske srednjoročne potražnje kroz ovaj koridor. Komisija aktivno podržava daljnje integriranje tržišta jugoistočne Europe u ovom kontekstu.

Komisija je u rujnu 2011. od Vijeća primila smjernice za pregovaranje kako bi sklopila trilateralni sporazum s Turkmenistanom i Azerbajdžanom o gradnji transkaspijskog plinovoda (TCP) i rasprave su u tijeku. Komisija je usko surađivala s Visokim predstavnikom Europske Unije i Posebnim predstavnikom Europske Unije za središnju Aziju radi informiranja o strateškoj važnosti transkaspijskog plinovoda za države u regiji, uključujući Rusiju. Komisija je u suradnji sa Svjetskom bankom pokrenula istraživanje prikupljanja podataka o okolišu u vezi s transkaspijskim plinovodom kako bi se riješile brige primorskih zemalja Kaspijskog jezera koje se odnose na moguće ekološke posljedice takvog plinovoda. Očekuje se da će to istraživanje biti završeno početkom 2014.

Dijalog o energiji s **Rusijom** i dalje je intenzivan te se o energetskim odnosima raspravlja redovito na najvišoj razini, uključujući sastanke između EU-a i Rusije. Konstruktivne

razmjene mišljenja dovele su do donošenja plana suradnje do 2050. između EU-a i Rusije u ožujku 2013.

Od rane 2012., konstruktivne pregovaračke sjednice redovito su se održavale između EU-a i Rusije u vezi sa sporazumom o električnoj energiji kako bi se poboljšala koordinacija između sinkroniziranih energetskih sustava Baltičkih država, Ruske Federacije i Bjelorusije kako bi se Baltičkim državama omogućila provedba unutarnjih tržišnih pravila za električnu energiju. Ovi pregovori trebali bi završiti u bliskoj budućnosti.

Mehanizam ranog upozoravanja EU-a i Rusije u području energije koji omogućuje zajednička djelovanja radi prevladavanja izvanrednog stanja, ublažavanja posljedica takvog stanja i sprječavanja takvih situacija u budućnosti, ažuriran je u veljači 2011. godine.

Rasprave s Rusijom odnose se i na s provedbu Drugih i Trećih paketa⁸ u EU-u i u Zajednici za energiju, kao što je odvojena prodaja u Litvi, iznimka OPAL-a itd. Pragmatična rješenja uzimaju se u obzir, kao što je bio slučaj s plinovodom Yamal u Poljskoj.

Postoji neizvjesnost u vezi s dugoročnim pravnim okvirom za odnose između EU-a i Rusije: dok se potreba za pravnom jasnoćom ne manifestira u obliku sve većeg broja predmeta u vezi s energijom između EU-a i Rusije, stajališta dviju strana koja se odnose na poglavlje o energiji novog općeg pravnog okvira, odnosno na novi sporazum, još uvijek znatno variraju.

Plan 2050. EU-a i Rusije

Tijekom 2011. i 2012., Europska komisija i ruska vlada surađivale su na europsko-ruskom energetskom planu do 2050. godine kako bi se utemeljila dugoročna perspektiva suradnje i kako bi se postigla podnošljiva razina neizvjesnosti u vezi s njihovim energetskim odnosima. Plan za europsko-rusku energetsku suradnju do 2050. potpisali su povjerenik za energetiku Oettinger i ministar energetike Novak u ožujku 2013.

Doneseni plan predstavlja snažne zajedničke interese i prednosti koje podupiru europsko-ruske energetske odnose. Postavlja strateški cilj stvaranja zajedničkog energetskog prostora do 2050. s integriranom mrežnom infrastrukturom u funkcionalnom stanju i otvorenim, transparentnim, djelotvornim te konkurentnim tržištima. Plan doprinosi osiguravanju energetske sigurnosti i postizanju održivih razvojnih ciljeva EU-a i Rusije.

Plan je živi dokument usmјeren prema budućnosti koji pokriva širok spektar spornih pitanja koja se nalaze u središtu energetskih odnosa između EU-a i Rusije. Posebno obuhvaća suradnju u vezi s energetskom učinkovitošću, kao i unutar sektora električne energije, plina, nafte te obnovljivih sektora. Za sva navedena područja, plan daje specifične preporuke za niz koraka kako bi se unaprijedila europsko-ruska energetska suradnja tijekom narednih desetljeća.

Preporuke i konkretne radnje koje su predložene u planu bit će nadgledane i revidirane unutar okvira europsko-ruskog dijaloga o energiji te će uspostavljene preporuke biti uzete u obzir u dotičnim radnim programima svih tematskih skupina u okviru europsko-ruskog dijaloga o energiji. Tim će se omogućiti temeljito nadziranje provedbe u svim područjima bilateralne energetske suradnje.

Europska Unija bila je u potpunosti posvećena procesu preobrazbe na **južnom Mediteranu**, kao što je određeno u Zajedničkoj komunikaciji od ožujka 2011. „Partnerstvo za demokraciju i zajedničko blagostanje,“ mobiliziranjem značajnih dodatnih sredstava, omogućavanjem boljih trgovinskih i tržišnih prilika te povećavanjem svoje uključenosti u civilno društvo. Stvaranje regionalnog **energetskog partnerstva između EU-a i Mediterana**, u početku

⁸

http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/legislation/legislation_en.htm

usredotočenog na električnu energiju i obnovljive izvore energije, bilo je obuhvaćeno ključnim prijedlozima strategije vanjske energije iz 2011. S obzirom na to da se države u regiji suočavaju s vrlo teškim političkim kontekstom i unutarnjim izazovima, višestrani regionalni energetski zakonodavni okvir ostaje dugoročni cilj.

Napredak se ipak ostvario u raznim područjima. Značajni programi proračunske potpore i twinning programi provode se u nekoliko država regije u cilju realizacije reformi u energetskom sektoru. Pregovori su započeli s Marokom u vezi s Detaljnim i sveobuhvatnim sporazumom o slobodnoj trgovini (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement – DCFTA) koji sadrži bitno poglavje o energiji, a dosada su se održala dva kruga pregovora u 2013. godini. Potpisivanje Memoranduma o razumijevanju o energiji s Alžirim u srpnju 2013. trebalo bi potaknuti suradnju s tom ključnom zemljom opskrbljivačem. Podrška EU-a pružena je projektima u vezi sa stvaranjem i prijenosom energije kroz različite instrumente financiranja i u uskoj suradnji s međunarodnim finansijskim institucijama.

Mederansko vijeće ministara za energiju održat će se u prosincu 2013. u Bruxellesu kao prvi sastanak tog tipa od 2007. Vijeće bi moglo pružiti priliku da se odobri Mediteranski solarni plan i raspravi o projektu uspostavljanja „Mediteranske energetske zajednice“.

Pronalasci prirodnog plina u zaljevu Levant u blizini obale Izraela i Cipra 2009. i 2011. otvorili su nove perspektive regiji istočnog Mediterana i mogli bi omogućiti nekim državama u regiji preobrazbu iz neto uvoznika plina u izvoznike plina. EU prati trenutačna kretanja koja se odnose na istraživačke radove u tijeku u **istočnom mediteranskom** zaljevu. Bliska suradnja između EU-a i država regije bit će ključna za što bolje korištenje potencijala plina u regiji. Osim toga, odabir pravaca, sredstava prijevoza i prodajne cijena bit će odrednice za moguće uvoze plina u EU iz ove regije. U tom smislu, osim procijenjenih mogućnosti, primjerice terminala LNG-a u Cipru i plinovoda od Cipra do Grčke preko Krete, svi mogući pravci trebaju se uzeti u obzir i ocijeniti iz perspektive energetske sigurnosti.

Energetski dijalog s Izraelom uspostavljen je radi promidžbe suradnje o pitanjima koja se odnose na pristup tržištu plina EU-a, cijenu plina i infrastrukturu, ali i na suradnju u istraživanjima, promidžbi razvoja obnovljivih izvora energije, postavljanju pametnih mreža i upravljanju odazivima na potražnju. Budući da će Libanon uskoro započeti s istraživanjima, EU je spremam igrati važnu ulogu u pružanju tehničke podrške i izgradnji kapaciteta. EU će također imati ulogu u regionalnoj suradnji kako bi se osigurala najviša razina sigurnosti zaštite okoliša i sigurnosti prilikom pučinskog istraživanja ugljikovodika.

Poboljšanje poveznica sa susjednim državama još uvijek je važan cilj EU-a. Prvi popis projekata sa zajedničkim interesima bit će utvrđen u jesen 2013. kao dio provedbe nedavno usvojenih direktiva za transeuropske energetske infrastrukture⁹. Očekuje se da će taj popis sadržavati nekoliko projekata za uspostavljanje veza prema državama koje nisu članice EU-a. U budućnosti će se također razmotriti unaprjeđenje infrastrukturnih poveznica s trećim zemljama i razvijanje istinskog paneuropskog tržišta.

Nadalje, EU podržava brojna ulaganja u energetski sektor: putem fonda za poticanje ulaganja u susjedstvu (NIF) Komisija je dala 150 milijuna EUR na raspolaganje kako bi se financirala bespovratna sredstava za ulaganja i tehnička pomoć u regiji ENP-a u tom sektoru, čime se omogućilo da europske finansijske institucije odobre zajmove u iznosu od približno 2 milijarde EUR. Komisija pruža i tehničku pomoć te promiče regionalnu energetsku suradnju pomoću nekoliko programa, primjerice programa INOGATE¹⁰ i Sporazuma gradonačelnika¹¹.

⁹ Uredba (EU) br. 347/2013, SLEU L 115/39 25.4.2013.

¹⁰ <http://www.inogate.org>

¹¹ <http://www.covenantofmayors.eu>

5. PRODUBLJIVANJE ENERGETSKIH PARTNERSTVA S OPSKRBLJIVAČIMA I POTROŠAČIMA

Kretanja na globalnim energetskim tržištima tijekom protekle dvije godine pokazala su da bi EU trebao nastaviti promicati transparentna, konkurentna i tekuća globalna energetska tržišta u odnosu na njegove opskrbljivače energijom. EU bi također trebao ostati otvoren i fleksibilan za suradnju s novim opskrbljivačima u nastajanju koji žele pristupiti tržištu EU-a.

U pogledu suradnje s **opskrbljivačima energije**, napor EU-a ostali su usmjereni na odnose s tradicionalnim opskrbljivačima, posebno Rusijom. Odnosi EU-a s **Norveškom** dosegli su novu prekretnicu 2012. budući da je izvoz iz Norveške u EU porastao do razine usporedive s ruskim izvozom prirodnog plina. Osim uloge opskrbljivača energijom, Norveška, povezana s EU-om putem Europskog gospodarskog prostora (EGP), ostala je poseban partner Europske Unije. Daljnja pozitivna suradnja unaprijeđena je godišnjim sastancima ministara EU-a i Norveške, dopunjena specijaliziranim sastancima kao što je europsko-norveška konferencija o ulozi plina, održana u ožujku 2013. Važno je da se EGP i zemlje Europskog udruženja za slobodnu trgovinu, uključujući Norvešku, prebace na Treći energetski paket i počnu ga primjenjivati što prije.

U posljednje dvije godine povećana je suradnja s opskrbljivačima s Bliskog istoka kroz izravne neslužbene razgovore sa zemljama poput Saudijske Arabije i Katara kroz sudjelovanje povjerenika za energiju na važnim događajima kao što su ministarski sastanci EU-a i **OPEC-a** te međunarodni energetski forum. Dok okosnicu odnosa između EU-a i opskrbljivača energije čine ugovorne veze između trgovačkih subjekata, izgradnja povjerenja na političkoj razini i usmjereno prema suradnji u područjima posebnog interesa za naše partnere mogli bi olakšati trgovinske odnose. Primjeri nedavnih djelovanja na radnoj razini uključuju zajedničko sudjelovanje EU-a i OPEC-a na okruglom stolu o sigurnosti pučinske industrije nafte i plina koji se održao u studenome 2012. i suradnju s Ligom arapskih država i pojedinim zemljama kao što je Saudijska Arabija u vezi s energetskom učinkovitosti.

Proizvođači energije u **Africi**, primjerice Nigerija i Angola već se smatraju važnim opskrbljivačima, uključujući za EU. S obzirom na nove nalaze plina i nafte na ovom kontinentu, vjerojatno će rasti njegova važnost u vezi s opskrbom energijom i energetskom sigurnosti EU-a. EU će nastaviti nadgledati razvoj događaja i primjereni ga uzeti u obzir u naporima prema suradnji.

Vidljiv je konkretniji napredak u razvoju suradnje s **potrošačkim državama**, posebno s **Kinom**. Energija je sada jedno od glavnih pitanja u odnosu EU-a i Kine zbog sastanka o energiji visokih dužnosnika održanog u svibnju 2012. u kojem su sudjelovali EU i Kina. Sastanak je okupio ključne tvorce politike u Kini i ministre država članica EU-a nadležne za energiju te Europsku komisiju¹². Sastanak visokih dužnosnika utvrdio je energetsku sigurnost kao novo područje suradnje i na taj način stvorio mogućnost za stratešku raspravu s našim kineskim kolegama kako bi se osigurala sigurna, stabilna, osigurana i održiva globalna energetska tržišta. Na sastanku visokih dužnosnika također je dogovoren urbanizacijsko partnerstvo između EU-a i Kine. Iako je cilj partnerstva širi, pitanja u vezi opskrbom energije, energetskom učinkovitosti i planiranjem imaju važnu ulogu. Energetska suradnja s Kinom podržava se i u okviru dijaloga između EU-a i Kine o suradnji u području inovacija.

Prioriteti nove kineske vlade odgovaraju definiranim prioritetima EU-a u vezi s energetskom suradnjom s Kinom. Na radnoj razini to je dovelo do niza eksponencijalnih aktivnosti u vezi s

¹² Dogovorene su tri izjave na sastanku visokih dužnosnika EU-a i Kine održanog u svibnju 2012. o energiji, uključujući zajedničku deklaraciju Europske komisije i Kine o pojačanoj suradnji na tržištima električne energije, izjavu EU-a i Kine o energetskoj sigurnosti te zajedničku izjavu o urbanizacijskom partnerstvu između EU-a i Kine.

regulacijom električne struje, razvojem tržišta plina, dugoročnim planiranjem, upravljanjem globalnom energijom, nuklearnom sigurnošću i mogućim potpisivanjem sporazuma s Euratomom uz bilateralni sporazum o suradnji u području istraživanja i razvoja u kontekstu miroljubivog korištenja nuklearne energije. Energetska suradnja s Kinom bit će važan čimbenik u dokumentu o prioritetima za strateško partnerstvo EU-a i Kine koji će biti donesen na sljedećem sastanku EU-a i Kine.

Urbanizacijsko partnerstvo između EU-a i Kine

Urbanizacijsko partnerstvo koje su u svibnju 2012. pokrenuli tadašnji zamjenik premijera Li Keqiang i predsjednik Komisije Barroso označava političku platformu kako bi europske i kineske zainteresirane strane mogle surađivati i razmjenjivati iskustva u vezi s gospodarskim, društvenim i okolišnim izazovima urbanizacije. S obzirom na to da se očekuje brzi porast stope urbanizacije u Kini u odnosu na sadašnju stopu od 50 % i da tri četvrtine europskog stanovništva živi u urbanom području, oba su partnera usmjereni na razvijanje inovativnih urbanizacijskih pristupa.

Ovakvo partnerstvo je prvi instrument te vrste. Obuhvaća brojne sektore kao što je održivo urbano planiranje, upravljanje opskrbom i potražnjom energije, mobilnost, zelene građevine i urbano upravljanje. Također uključuje razne zainteresirane strane uključujući lokalna nadležna tijela, poduzeća, nevladine organizacije, neprofitne istraživačke organizacije i industrijska udruženja.

Partnerstvo se provodi putem godišnjeg urbanizacijskog foruma koji obuhvaća brojne tematske pomoćne forme i izlaganje o održivoj urbanizaciji. Također obuhvaća privatne i lokalne inicijative. Partnerstvo je usmjerno na razvoj postojećih i ubrzavanje novih aktivnosti povezanih sa suradnjom te stvaranje sinergije gdje je moguće.

Suradnja sa **SAD-om** nastavlja se preko godišnjih sastanaka Vijeća u vezi s energijom EU-a i SAD-a i njegovih triju radnih skupina u području energetske sigurnosti, energetskih tehnologija i energetske politike. Uobičajene rasprave odnosile su se na pitanja kao što su globalna tržišta plina i nafte, razvoj u susjedstvu EU-a uključujući južni plinski koridor, energetsku učinkovitost, hvatanje i skladištenje ugljika, napredne elektroenergetske mreže, pučinsku i nuklearnu sigurnost. Prioritetna područja obrađena u okviru suradnje u području istraživanja uključivala su i napredne elektroenergetske mreže i skladištenje, tehnologije vodika i gorivih celija te materijale za energetsku i nuklearnu fuziju. Realizirale su se konkretnе inicijative radi poboljšanja suradnje na razini laboratorija među zajedničkim programima europskih saveza za istraživanje, zajedničkim istraživačkim centrom te odgovarajućim energetskim programima, laboratorijima i agencijama SAD-a, pri čemu se glavna pitanja kao što su reciprocitet tek moraju raspraviti.

Međutim, zbog velikog povećanja proizvodnje nekonvencionalne nafte i plina u SAD-u nastaje nova dinamika u energetskim odnosima između EU-a i SAD-a s naglaskom na pitanjima bilateralne trgovine i industrijske konkurentnosti. Nedavno pokrenuti dogовори o transatlantskoj trgovini i investicijskom partnerstvu mogli bi imati važnu ulogu u utvrđivanju općih pravila o trgovaju i ulaganju u vezi s energijom i sirovinama. Ona bi naknadno mogla pridonijeti razvoju globalnih pravila i normi.

Nakon trostrukе katastrofe u ožujku 2011., čelnici iz EU-a i **Japana** pozvali su na pojačanu energetsku suradnju. Suradnja je trenutno u tijeku u vezi s reformom tržišta električne energije dok Japan priprema pravne prijedloge u tom području i u području tržišta plina. Usmjerava se na razmjenu analiza nedavnih događaja i raspravlja se o načinima na koje vlada može podržati prijelaz prema fleksibilnijem globalnom tržištu plina i njegovoј većoj likvidnosti. Uspostavljena je prva komunikacija za utvrđivanje uobičajene razmjene podataka

o nuklearnoj sigurnosti, a suradnja u istraživanju u području sigurnosti reaktora i upravljanja izvanrednim situacijama stalno se poboljšava jer Japan ponovno procjenjuje svoju energetsku strategiju i povezane istraživačke prioritete.

Zajednička izjava o pojačanoj energetskoj suradnji s **Indijom** donesena je na sastanku održanom u veljači 2012. između EU-a i Indije. Sastanak se usmjerio na područje proizvodnje i korištenja čistog ugljena, učinkovitosti energije u proizvodima i građevinama, naprednih elektroenergetskih mreža i obnovljive energije. Djelovanje je započelo u svakom od tri područja, a predstavnici za energiju Indije i EU-a sastaju se godišnje radi nadgledanja suradnje i razmjene mišljenja. Energija je i jedan od tematskih prioriteta indoeuropskog partnerstva pokrenutog 2012.

U kontekstu energetske suradnje između EU-a i **Brazila** koja je na snazi od 2007., na dijaloškom sastanku o energetskoj politici održanom 2013. postignut je dobar sporazum o proširivanju razmjene održive energije i o zajedničkom razvoju uvjeta za transparentni marketing biogoriva. Provodi se zajedničko aktivno istraživanje u području održivih biogoriva koje se u budućnosti treba povećati.

U pogledu na višestrani sporazum EU nastavlja podržavati **Energetsku povelju** kao važan okvir za pravno obvezujuća pravila koja se odnose na trgovinu energijom, tranzit i ulaganje. EU je bio glasan pobornik politike konsolidacije, dosega i širenja Energetske povelje odobrene u srpnju 2012. kao i njezine inicijative u vezi s modernizacijom Deklaracije o energetskoj povelji iz 1991.

EU je već pregovarao o sveobuhvatnim specifičnim energetskim pravilima u određenim **sporazumima o slobodnoj trgovini**. Pregovori o specifičnim energetskim pravilima završeni su s Ukrajinom, Moldovom, Gruzijom i Armenijom; u tijeku su sa SAD-om, Rusijom i Marokom; a počinju s Azerbajdžanom i vjerojatno Meksikom. Također su važna energetska horizontalna pitanja u trgovinskim pregovorima s Kanadom i Kazahstanom te ona koja se odnose na ekološku tehnologiju u pregovorima s državama ASEAN-a (Association of Southeast Asian Nations).

Kako je već naznačeno, zbog nuklearne nesreće u Fukushima EU je uputio apel kako bi se izvršila promidžba najviše razine **nuklearne sigurnosti** i zaštite na globalnoj razini putem bilateralnih i višestranih okvira. Susjedne države EU-a pozvane su na sudjelovanje u stres testovima i postupcima stručne revizije EU-a. U potpunosti su sudjelovale Švicarska, Ukrajina i Hrvatska, prije pristupanja u EU. Ostale susjedne države (npr. Turska, Bjelorusija i Armenija) pristale su raditi na temelju iste metodologije, ali u različitom vremenskom okviru dok je Rusija izvela vlastite procjene. Osim navedenih revizija, planira se pružiti pomoć određenim zemljama iz Instrumenta za suradnju u području nuklearne sigurnosti.

Poduzimaju se i koraci potrebni kako bi se u bilateralnim sporazumima Euratoma odrazila nuklearna sigurnost, primjerice neprekidna revizija sporazuma s Kanadom i novog sporazuma s Južnom Afrikom, preliminarne razmjene gledišta s Rusijom i u mogućim budućim raspravama s Kinom i Južnom Korejom.

U kontekstu višestranih odnosa EU aktivno sudjeluje u naporima Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA), a Euratom pruža svoj doprinos i iskustvo u pripremi prijedloga za sljedeći šesti revizijski sastanak Konvencije o nuklearnoj sigurnosti zakazane za ožujak-travanj 2014. Bilateralna suradnja između EU-a i IAEA-e pojačana je utvrđivanjem novog mehanizma suradnje u siječnju 2013. koja je okupila visoke dužnosnike radi rasprave u vezi s nuklearnim tehnologijama, uključujući sigurnost i zaštitu nuklearne proizvodnje nuklearne energije i istraživačkih aktivnosti.

S obzirom na to da se uspostavlja novi pravni okvir u EU-u o **pučinskoj sigurnosti**, predmet je uključen u bilateralnu suradnju s relevantnim državama, primjerice SAD-om i Norveškom, kao i s OPEC-om te u pogledu sudjelovanja EU-a u međunarodnim okvirima kao što je G20.

6. PODRŽAVANJE ZEMALJA U RAZVOJU

Podržavanje napora zemlja u razvoju u vezi s iskorjenjivanjem siromaštva glavni je cilj razvojne politike EU-a te prioritet njegovog vanjskog djelovanja kojim se podržavaju interesi EU-a usmjereni prema stabilnosti i blagostanju u svijetu. EU je već mnogo napravio kako bi pomogao u smanjenju siromaštva, posebno kako bi dao potporu milenijskim razvojnim ciljevima. EU je dodijelio je finansijsku pomoć od najmanje 2,5 milijardi eura u zadnjih šest godina za međunarodnu suradnju u području nenuklearne energije kako bi riješio pitanja energetskog siromaštva i održivog rasta. Nedostatak pristupa održivoj energiji ozbiljna je prepreka za društveni i gospodarski razvoj. Bez održive energije teško je osigurati dostatan pristup čistoj vodi, dobrom obrazovanju i osnovnoj zdravstvenoj skrbi. Povećan pristup energiji ima značajan učinak na produktivnost i prinose u svakoj fazi poljoprivrednog lanca vrijednosti, od proizvodnje, prerade i skladištenja nakon žetve do marketinga.

Kako bi se riješila ta pitanja Program promjene¹³ navodi da bi EU trebao ponuditi tehnologiju i stručnost kao i sredstva za razvoj te bi se trebao usmjeriti na tri glavna izazova: nepostojanost cijena i energetske sigurnost; klimatske promjene, uključujući pristup niskougljičnim tehnologijama; te pristup uslugama koje nude sigurnu, povoljnu, čistu i održivu energiju.

Zbog sukladnosti s ovim smjernicama, Komisija podupire ciljeve inicijative „održive energije za sve“ glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Bana Ki-moona. Cilj inicijative je stvaranje univerzalnog pristupa energiji do 2030. te udvostručiti stopu energetske učinkovitosti i uporabe obnovljive energije.

EU pridonosi ovim ciljevima vlastitom inicijativom „održive energije za sve“. Ovu inicijativu predvodi predsjednik Komisije Barroso, a usmjerena je na pomaganje zemljama u razvoju u pružanju pristupa energiji za 500 milijuna ljudi do 2030. godine.

Kako bi se postigao taj cilj, Komisija je za razdoblje od 2012 do 2013. namijenila više od 500 milijuna eura za neposredno povećanje pomoći za održivu energiju u zemljama u razvoju. U dogовору с državama članicama, ови ће се напори појачати у наредним годинама. Posebna ће се паžnja posvetiti državama partnericama које су одабраle energiju као средишњи чимbenik у suradnji s EU-om u sljedećем višegodišnjem finansijskom okviru.

Na međunarodnoj razini, Komisija također provodi ciljeve programa promjene podržavajući pristup uslugama održive energije. To je specifičan cilj u okviru naknadnih milenijskih razvojnih ciljeva.

Održiva energija za sve EU-a

Kako bi se postigli ciljevi koje je postavio predsjednik Komisije Barroso u vezi s pomaganjem zemljama u razvoju da pruže pristup energiji za 500 milijuna ljudi, Komisija je za razdoblje od 2012. do 2013. osigurala:

- 400 milijuna eura za djelovanje povezano s energijom u subsaharskoj Africi kroz miješanje. To bi trebalo pomoći u finansijskoj poluzi za konkretna ulaganja od 4 do 8 milijardi eura.

¹³

COM(2011) 637 završna verzija.

- 65 milijuna eura za postrojenje tehničke pomoći posvećeno pomaganju zemljama u razvoju u pogledu razrade i provedbe programa reformi kako bi se privukla privatna ulaganja.
- Dostupno je približno 100 milijuna eura kako bi se u siromašnim, udaljenim i ruralnim područjima povećao pristup suvremenim uslugama održive energije.

7. ZAKLJUČAK

Komunikacija Komisije o sigurnosti opskrbe i međunarodnoj suradnji te o zaključcima Vijeća o energetici od studenog 2011. osigurali su važan poticaj za djelovanje EU-a u ovom području. U posljedne dvije godine djelovanje se pojačalo, uključujući političke sporazume s brojnim partnerima EU-a o poboljšanju energetske suradnje, kao i pokretanje pregovora u vezi s brojnim međusektorskim i energetskim sporazumima. Nije postignut jednak uspjeh u svim područjima i sa svim partnerima, ali vidljivi su pozitivni trendovi te zahtijevaju daljnju pažnju i napore EU-a.

Strategija i prioriteti izabrani prije dvije godine u osnovi još vrijede. Usprkos tomu, trebalo bi zadržati prilagodljivost i pragmatizam u vanjskim energetskim odnosima EU-a radi prilagodbe brzim promjenama koje se dogadaju na tržištima energije kao političkim i gospodarskim razvojima, ako i kada te prilagodbe budu potrebne. Zakonodavni okvir EU-a o unutarnjem tržištu energije, energetskoj učinkovitosti, okolišu, tržišnom natjecanju i ostalim pitanjima ostaju važni izvori za mnoge partnere EU-a. Dijeljenje iskustva EU-a o razvoju energetske politike, njenim uspjesima i izazovima pruža priliku za pozitivan angažman i izgradnju povjerenja s mnogima od naših partnera.

Kako bi se nastavila uspješna provedba vanjskih energetskih prioriteta bit će potrebna bliska suradnja između Komisije, visokih predstavnika ESVD-a koji će morati maksimalno iskoristiti svoje instrumente i izvore, uključujući delegacije EU-a. Također će biti potrebni stalni napor u poboljšanju usklađenosti s državama članicama EU-a i između njih. Vanjske energetske aktivnosti EU-a nisu i ne bi trebale zamijeniti bilateralnu suradnju koju su uspostavile države članice, nego bi je trebale nadopunjavati tamo gdje je prisutna stvarna dodana vrijednost EU-a. Ipak, potrebno je osigurati da EU govori jedinstvenim glasom kad se obraća svojim partnerima. U konačnici, usklađen pristup omogućeće učinkovitu promidžbu strateških interesa EU-a i povećati kolektivni značaj i pregovaračku moć u odnosu na njegove partnera.